

egyik munkájában olvastam, hogy az Isten-hit és az ateizmus között alapvető különbségük ellenére van egy alapvető azonosság. Az, hogy a természettudomány eszközeivel sem egyik, sem másik nem igazolható, de nem is cáfolható, azaz mindegyik hit kérdése végül is.

Az utak sokfélék. Az a tapasztalat azonban, amelyet Berzsenyi emelt költői magaslatoiba, valószínűleg sokunk számára közös élmény: „Isten, kit a bölcs lángesze föl nem ér, csak titkon érző lelke óhajtva sejt”.

KOPP MÁRIA
orvos, pszichológus

Szentelek egyessége

A „Szentelek egyessége”, egysége gyermekkoromtól legkedvesebb hittitkom. A Hiszekegyben, amikor ide értünk, mintha egy ajtón léptem volna be minden alkalommal. Olyan élményt jelentett, mint amit Gabriel Garcia Márquez *Száz év magányának*, szerintem a világirodalom legnagyobb regényének olvasása közben élhetünk át. Hogy a szemünkkel látható, érzékszerveinkkel tapasztalható világban csak tükör által, homályosan jelenik meg az a valóság, amely körülvesz és éltet mindannyiunkat. Czákó Gábornak egy méltatlanul elfelejtett korai regénye, a *Várkonyi krónika* ugyanezt a jelenlétet tükrözi, kedves humorral, népmesei nyelven. Ezt a könyvet vettem karácsonyi ajándékba mind a hat testvéremnek anyánk korai halála után. Hirtelen halálát nem tudtuk elfogadni, hiszen csak hatvan éves volt ez a csupa energia asszony, amikor a rák elragadta. Mindkét történetben úgy veszi körül a túlvilág a szereplőket, mint ahogy a levegő, a napfény jár át mindent, ez a jelenlét erősebb, mint az érzékszerveinkkel észlelt valóság.

Nagyon sajnálom, hogy a „Szentelek egyessége” kimaradt a Hiszekegy mostani szövegéből (a nicea-konstantinápolyi hitvallásból). Akár benne van, akár nincs, keveset gondolkozunk el azon, mi történik, amikor például a Mindenszentelek litániáját mondjuk. Azt jelenti, hogy személyesen fordulunk a minket körülvevő szentelekhez, akik hitünk szerint ezt meghallják, sőt, akik képesek segíteni mindennapi gondjainkban, életünk nehézségeiben. A katolikus tanításnak ez a nagyon radikális vonása megbotránkoztató lehet. Az áhítatos parasztasszonyok számára, akik a Mindenszentelek litániáját olyan átéléssel mondják, sokkal nyilvánvalóbb ez a titok, mint a modern világ gögös mindentudói előtt. Érdemes volna gyakrabban és mélyebben belegondolnunk, mi is az ima lényege? Az ima misztikus találkozás ezzel a másik valósággal, belehelyezkedés abba a jelenlétbe, amely állandóan körülvesz, csak nem vagyunk mindig képesek jelzéseinek fogadására. A katolikus

egyház az Isten jelenlétében élők és meghaltak egységét, valódi párbeszédének lehetőségét, ennek alapvető fontosságát mindennapi gyakorlatában is vallja.

Óriási adomány, ha valaki, mint én is, kora gyerekkorától olyan légkörben nő fel, hogy ez a jelenlét természetes, nem valami ájtatos máz, hanem a teljes valóság alapvető jellemzője. Anyám, aki szinte soha nem beszélt a hitéről, hanem gyakorolta minden mozdulatában, hihetetlen lelkierejében, kedves szentjeiről úgy beszélt, mint legjobb barátairól. Nem volt ebben semmi szenteskedés, valóságosabbak voltak számára, mint élő barátnői. Ezek között a szentek között ott voltak szent életű, nagyon korán elvesztett szülei is. — Édesapja vérmérgezésben azalatt halt meg, míg édesanyja várta őt, tehát anyám már édesapja halála után született. Dr. Waigand Ferencet a búcsúbeszédekben a „szegények ügyvédjének” nevezték, aki hivatásának tekintette, hogy sikeres ügyvédként felvállalja azoknak a képviselőtét, akik nem tudták volna megfizetni igaz ügyük védelmét. Anyám odaadta nagyanyám naplóját, amiből ennek a rendkívüli párnak a halálon túl is élő kapcsolata, egyik legmélyebb gyermekkori élményem. Mindenszentek napján ezekre a hivatalosan nem kanonizált szentekre is emlékezünk, kifejezzük azt, hogy egységünk nem csupán szó, hanem élő valóság, kölcsönös szoros kapcsolat. Ha hisszük, hogy ez a kapcsolat valódi, nem szeretetlenség-e, ha nem fontos számunkra ez a lehetőség, ha nem vagyunk hajlandóak mi is tudomásul venni a valóságnak ezt az oldalát?

A szentek egysége számomra azt jelenti, hogy benne élek azok közösségében, akiknek a gondolatai, írásai alapvetően befolyásolták gondolkozásmódomat. Úgy érzem, élő kapcsolatban vagyok Teilhard de Chardinnal, aki talán legköltőibben fogalmazta meg ezt az egységet, de Rilkével és többi kedves költőimmel is — akik ugyanolyan otthonosan mozogtak ebben a túlvilágban, felvilágban, mint az evilágban.

Egy gyerekkori történet jut eszembe, ami igen mély benyomást tett rám. A kitelepítés előtt Surányba, a Szentendrei-szigetre menekültek szüleim 1951-ben, akkor ott még nem volt villany, víz, télen a Duna jegén át mentünk az iskolába, három kilométer távolságba. Igazán az Isten háta mögött éltünk, bár tulajdonképpen paradicsominak is nevezhetjük ezt az állapotot, eltekintve a hihetetlen szegénységtől. Ezért volt óriási élmény, hogy nagynénémék meghívtak Budára egy hétre. Anyám az eljegyzésére kapott brossát tűzte a ruhámra, de meghagyta, nagyon vigyázzak rá. Egyik délután a ház hatalmas kertjében sétáltam, mindent beborítottak az őszi levelek. Utána, a lakásban vettem csak észre, hogy a bross elveszett. Teljesen reménytelennek tűnt, hogy megtaláljam. Le mentem a kertbe, és imádkoztam, hogy anyám legkedvesebb emléke kerüljön elő. Mintha nagyanyám kézen fogott volna, mintha egy mágnes terébe kerültem volna, egy megmagyarázhatatlan erő

odavont az egyik fa alá, ott a lábammal felrúgtam az avart, alatta ott feküdt a néhány centis kis ékszer. Annak, hogy megtaláljam, egyszerűen semmilyen valószínűsége nem volt. Lehet, hogy egyszerű természettudományos módszerekkel is meg tudják magyarázni az ilyen eseményeket, számomra ez csupán egy azok közül a mindennapi csodák közül, amelyekről csak én tudom, mennyire ajándékszerűek és amelyek nap mint nap átszövik az életemet.

Az ilyen és hasonló események természettudományi értelemben nem bizonyíthatóak, legfeljebb a filozófia, a metafizika, a misztika talán leginkább a művészet nyelvén értelmezhetőek. A valóságnak ez a szintje nagyon szemérmesen, nagyon rejtetten vesz körül, semmi sem idegenebb tőle, mint a feltűnősködés. Nem jelent látomásokat, különleges élményeket, belesimul a mindennapok történéseibe. Nagyon nehezemre esik írni róla, ha nincs a Vigilia körkérdése, magamtól biztosan nem teszem. Fontos volna pedig többet foglalkozunk létezésünknek ezzel a túlvilági köldökszinórájával, amelynek tápláló erejét ugyanolyan öntudatlanul érezzük, mint a magzat az anyai szervezettel alkotott egységét. Vagy ahogy Jung fogalmazott, az embernek el kell jutnia önmagához, a Selbst-hez, a Teljességgel alkotott egységhez, enélkül élete reménytelenné válik. Jung szerint ez a belső hiány, üresség az élet derekán kialakuló depressziók, neurózisok legfontosabb kóroka.

A jövő évet az Egészségügyi Világszervezet a „lelki egészség” évének nyilvánította, mivel a modern világ válságának egyik legdrámaibb megnyilvánulása a lelki egészség zavarainak általánossá válása. Egyre többen fogalmazzák meg, nemzetközi tudományos fórumokon is, hogy a spiritualitás a lelki egészség egyik alapvető, a mai világban letagadott, megtagadott dimenziója.

MÁRTON LÁSZLÓ
író, műfordító

A szomszédság

Tisztelt Szerkesztőség, ezévi körkérdésükre mindenekelőtt azt válaszolhatom, hogy: nemigen tudok más lenni, mint aki vagyok. Ezért nem érzem magamat illetékesnek rá, hogy a szóban forgó, kiemelten írt *találkozás* lehetőségéről bármit is mondjak — azon túlmenően, hogy ez a lehetőség az én tudomásom szerint is megvan; hallottam és olvastam esetekről, amikor megvalósult. Idevágó személyes tapasztalataimról azonban akkor sem biztos, hogy képes volnék beszélni, ha eddigi életem folyamán részem lett volna bennük.

Ehelyett inkább elmondok valami mást.

Abban a faluban, ahol a regényemen dolgozom, van egy szomszédom, aki segít nekem kisebb-nagyobb dolgokban. Ötvenes éveiben járó férfi, népes családja van, és közvetlenül a templom